

مقام معلم
و بایسته‌های آن
محمد اسماعیل نوری





مقام معلم و بایسته های آن



نویسنده: محمد اسماعیل نور

ناظر علمی: رضا صفایی

ویراستار: فاطمه اکبری

سر ویراستار: حسین قاسم حمزه

صفحه پرداز: مسلم خسروی



چاپ: آبنوس ○ نوبت چاپ: اول ○ تاریخ چاپ: زمستان ۱۳۹۴

شمارگان: ۲۰۰۰ ○ قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۶۶۱-۴-۳



مرکز پخش: ۱- خراسان جنوبی، بیرجند، سجادشهر، شهید مازانی، پلاک ۴

تلفن: ۰۹۱۹۴۵۱۱۴۷۶-۰۵۶-۳۳۴۱۱۴۹۳ همراه: ۰۹۱۹۴۵۱۱۴۷۶

۲- قم، خیابان دورشهر، نبش کوچه ۳، پلاک ۸۱

تلفن: ۰۹۱۲۲۵۳۲۸۸۷-۰۲۵-۳۷۷۳۰۷۳۵ همراه: ۰۹۱۲۲۵۳۲۸۸۷

فهرست مطالب

۱۳		مقدمه
----	-------	-------

فصل اوّل

۱۷		فضیلت علم و دانش
۱۷		ارتباط معلّم با علم
۱۸		مزایای علم
۱۸		۱. یکی از امتیازات انبیا
۱۸		۲. معیار انتخاب
۱۹		۳. برتری عالم بر جاهل
۲۰		۴. افزایش درجات معنوی
۲۱		۵. خیر کثیر
۲۳		۶. مایه قرب به مقام انبیا
۲۴		۷. معیار ارزش انسان
۲۶		۸. شریف تر از هر چیز
۲۶		۹. عامل شرافت انسان
۲۸		۱۰. بهترین عبادات

۱۱. بهترین گنج ۲۸
۱۲. بهترین میراث ۲۹
۱۳. رفیق همیشگی ۳۰
۱۴. چراغ عقل ۳۲
۱۵. یثیة فضایل ۳۳
۱۶. مهم‌ترین مکارم اخلاق ۳۴
۱۷. بدی جان انسان ۳۵
۱۸. مایه اصرام انسان ۳۶
۱۹. شایسته تامل گنج ۳۷
۲۰. امتیازات علم نسبت به آن ۳۸
۲۱. نامحدودی وسعت ظرف علم ۴۲
۲۲. لزوم توفیق ویژه برای تحصیل علم ۴۳
۲۳. نردبان ترقی ۴۵
۲۴. راه بهشت ۴۵
۲۵. ستون دین ۴۶
۲۶. عامل انتساب به پیامبر ۴۶
۲۷. تحصیل علم، باعث بخشش گناهان ۴۷
۲۸. طلب علم، بهتر از عبادات مستحب ۴۷
۲۹. دلیل افزونی پاداش عمل ۴۸
۳۰. دلیل مغفرت ۵۰

فصل دوم

- فوائد تعلیم ۵۱
- فوائد تعلیم ۵۱

۱. زنده نگه داشتن علم ۵۱
۲. احیای امر اهل بیت پیامبر ۵۲
۳. احیای نفس ۵۲
۴. ایجاد محبت بین خدا و خلق ۵۴
۵. نجات مردم از ارتداد ۵۶
۶. برتر از نماز مستحب ۵۷
۷. انفاق ۵۷
۸. زای زکات علم ۵۸
۹. بهترین ۵۹
۱۰. برترین ۶۰
۱۱. شکر عل ۶۱
۱۲. عمل به پیمان ۶۱
۱۳. تصحیح علم و افزایش آن ۶۲
۱۴. تقویت عقل ۶۵
۱۵. نشانه حقیقت ایمان ۶۵
۱۶. وسیله تقرب به خدا ۶۶
۱۷. برتر از جهاد ۶۷

فصل سوم

۶۹. مزایای مجلس علم ۶۹
۶۹. شرافت یافتن مکان تعلیم ۶۹
۷۰. امتیازات مجلس علم ۷۰
۱. مورد علاقه پیامبر اسلام ۷۰
۲. باغ بهشت ۷۱

- ۷۲ ۳. غنیمت مفید
- ۷۲ ۴. محل به دست آوردن وقار
- ۷۳ ۵. مایه شرافت دنیا و آخرت
- ۷۳ ۶. مایه حیات دل
- ۷۴ ۷. وسیله ورود به بهشت
- ۷۵ ۸. وسیله شفا و صفای دل
- ۷۶ ۹. نمودار رذائل جلسه علم بر همه شرکت کنندگان

فصل چهارم

- ۷۹ مقام و جایگاه رفیع معلم
- ۷۹ سرایت اهمیت تعلیم بر مائمه
- ۸۰ ۱. معلم اصلی خداست
- ۸۲ ۲. شغل انبیا
- ۸۴ ۳. شغل امامان
- ۸۵ ۴. شغل علمای بزرگ
- ۸۵ ۵. وظیفه حاکم اسلامی
- ۸۷ ۶. معلم، جانشین پیامبران
- ۸۸ ۷. عظمت معلم در ملکوت
- ۸۹ ۸. پاداش فراوان معلم
- ۹۰ ۹. تداوم پاداش معلم
- ۹۱ ۱۰. سهم بودن معلم در پاداش عاملان
- ۹۳ ۱۱. استغفار موجودات
- ۹۳ ۱۲. حق دستور
- ۹۵ ۱۳. حق شفاعت

۱۴. برتری معلّم بر عابد ۹۸
۱۵. برتری معلّم بر سرپرست یتیم ۱۰۱
۱۶. برتری حقّ معلّم بر حقّ پدر ۱۰۲
۱۷. برتری حقّ معلّم بر خون پدر ۱۰۳
۱۸. تاج کرامت معلّم ۱۰۵
۱۹. دریافت پاداش عمره و حجّ کامل ۱۰۶
۲۰. محبوب‌ترین بنده خدا ۱۰۷
۲۱. سخاوت‌مندترین فرد ۱۰۷
۲۲. روشن‌ترین ۱۰۸
۲۳. قهرهای فراوان ۱۰۹
۲۴. خلعت‌های بر اثر ۱۱۰
۲۵. پاداش هدایه ساز ۱۱۲
۲۶. عطای فراوان امام حسین علیه السلام به معلّم ۱۱۳
۲۷. تأثیر شگرف معلّم بر ناسرگرد ۱۱۵

فصل پنجم

- بایسته‌های معلّم ۱۱۹
- شرایط بهره‌مندی از مقام والای معلّمی ۱۱۹
۱. علاقه به معلّمی ۱۲۰
۲. اخلاص ۱۲۱
۳. خوف و خشیت الهی ۱۲۵
۴. عمل به علم ۱۲۸
۵. تزکیه نفس ۱۳۶
۶. قطع طمع ۱۳۸

۷. کتمان نکردن علم ۱۴۰
۸. نداشتن هدف دنیوی ۱۴۵
۹. شهامت در اظهار حق ۱۵۰
۱۰. ارتباط با خدا پیش از تدریس ۱۵۲
۱۱. شروع سخن با نام خدا ۱۵۲
۱۱. پرهیز از لجاجت ۱۵۳
۱۲. اصراف با سهل و خودداری از بیان مطلبی که نمی‌داند ۱۵۵
۱۴. دفع ملل و ستار و رفتار ۱۵۸
۱۵. وقار و متانت ۱۶۰
۱۶. استقامت و پیشکارت ۱۶۲
۱۷. حلم و بردباری ۱۶۳
۱۸. تواضع ۱۶۵
۱۹. بیان رسا و ساده ۱۶۷
۲۰. رعایت اعتدال صدا ۱۶۹
۲۱. سعی در فهم مطلب ۱۷۰
۲۲. استفاده از تمثیل و تشبیه ۱۷۱
۲۳. سعی در پرورش تفکر ۱۷۲
۲۴. عدم تقبیح از علوم دیگر ۱۷۳
۲۵. ترک کلام بی‌جا ۱۷۴
۲۶. پاکی و آراستگی ظاهری و باطنی ۱۷۵
۲۷. تهجد یا شب‌زنده‌داری ۱۷۹
۲۸. پند و اندرز ۱۸۰
۲۹. دعا در پایان ۱۸۱
۳۰. عجله نکردن برای خروج ۱۸۱

تجارب معلمان گذشته.....	۱۸۲
سفارش های افلاطون به معلمان.....	۱۸۲
وظایف معلم از نظر شهاب الدین احمد.....	۱۸۴
نکته های مهم در تدریس موفق.....	۱۸۶

فصل ششم

سخنان اندیشمندان و شاعران درباره مقام معلم.....	۱۹۱
۱. سخنانی از امام خمینی *	۱۹۱
سخنان امام خمینی درباره مقام معلم.....	۱۹۲
سخنان امام خراسانی «درباره استاد شهید مطهری».....	۱۹۶
۲. سخنان رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه ای «درباره مقام معلم».....	۱۹۹
۳. حضرت آیت الله علما حسن باده آملی.....	۲۰۳
۴. دکتر احمد احمدی.....	۲۰۴
۵. آیت الله ابراهیم امینی.....	۲۰۵
۶. شهید محمد علی رجایی.....	۲۰۵
۷. آندره موروا (نویسنده بزرگ فرانسوی).....	۲۰۵
۸. امپدو کلس یونانی (۴۳۵-۴۹۵ قبل از میلاد).....	۲۰۵
۹. جلال الدین همایی.....	۲۰۶
۱۰. محیط طباطبایی.....	۲۰۶
۱۱. محمد غزالی.....	۲۰۶
۱۲. احمد شوقی.....	۲۰۷
۱۳. حج مدرسه.....	۲۰۹
۱۴. تعلیم در کنار تعلیم عبادت است.....	۲۱۱

۲۱۳	۱۵. تاج نور
۲۱۴	۱۶. رمز پیروزی
۲۱۵	۱۷. عزیز حی سبحانی معلم
۲۱۵	۱۸. پرودگار روح
۲۱۶	۱۹. مینه کمال
۲۱۷	۲۰. مشعل تابان دین
۲۱۷	۲۱. باغبان دله‌ها
۲۱۸	۲۲. پیام متعبد به شما
۲۲۰	۲۳. ضرورت وجود معلم
۲۲۱	۲۴. معلم در آئینه ادبیات
۲۲۲	۲۵. همت والای معلم
۲۲۳	۲۶. نقش معلم
۲۲۴	۲۷. محبوب یزدان
۲۲۵	۲۸. باغبان دانش و دین
۲۲۶	۲۹. روز معلم
۲۲۷	منابع
۲۳۱	آثار دیگر منتشر شده از مؤلف

مقدمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَّمَ بِالْإِنْسَانِ مَا لَمْ يَعْلَمْ، وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامُ عَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ مَا بَقِيَ الْخَيْرُ عَلَى الْبَشَرِ، سَيِّمًا خَاتَمِهِمْ وَأَفْضَلِهِمْ مُحَمَّدًا ﷺ وَ عَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْمَوْصُوفِينَ سَيِّمًا الْإِمَامَ الْمُنتَظَرَ الْحُجَّةَ الثَّانِي عَشَرَ رَوْحِي وَأَرْوَاحُ الْعَالَمِينَ لَهُ الْفِدَاءُ وَالْإِدْنُ الْإِيمَةُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ.

نقش شگفت انگیز تعلیم و تربیت در زندگی انسان بر هیچ کس پوشیده نیست. و «معلم» رکن اساسی تعلیم و تربیت و عامل اصال آن است.

معلم با روح و جان متعلم ارتباط دارد، به همین دلیل به عنوان یک الگوی محبوب و مطاع پذیرفته می شود.

«معلم» پس از پدر و مادر، گیرا ترین و بانفوذترین افراد نزد دانش آموزان است. و با توجه به نفوذ معنوی خود، قلب و اندیشه و رفتار شاگرد را تسخیر می کند.

مطالعه و بررسی آثار مذهبی، علمی، ادبی و هنری گواه این مطلب است که کمتر کسی همچون معلم و رسالت او، مورد ستایش و تمجید ادیبان، شاعران، نویسندگان، هنرمندان، جامعه‌شناسان، روان‌شناسان و به ویژه رهبران مذهبی قرار گرفته است.

در طول تاریخ بشر نیز، معلم ارزش و مقام والایی را به خود اختصاص داده است؛ زیرا از یک سو، مردم در هر زمان ارزش ویژه‌ای برای علم و دانش و فراگیری آن نائل شدند و از سوی دیگر، انگیزه بعثت پیامبران، مبارزه امامان و مصلحان اجتماعی در طول تاریخ تعلیم و تربیت انسان‌ها و ایجاد جامعه سالم بوده است.

و چه مقامی بالاتر از اینکه معلمان، میان و مبلغان دین مقدس اسلام در راه پیامبران و برپاماندیشه الهی آنان حرکت می‌کنند.

در باره جایگاه رفیع «معلم»، مطالب بسیاری گفته شده؛ ولی بهتر و بلیغ‌تر از همه آنها سخنانی است که در آیات قرآن و روایات شیعیان معصوم... وارد شده است. در این نوشتار سعی بر این است که برخی از آیات و روایات اسلامی در این باره بیان شود تا گوشه‌ای از مقام و جایگاه والای «معلم»، برای مردم معلوم شود، به امید این که معلمان جامعه به ارزش خود پی برده و به شغل شریف خود بیش از پیش علاقه مندتر گردند و دیگران نیز از جایگاه والای آنان آگاهی یافته و در بزرگداشت این ادامه‌دهندگان رسالت رسولان الهی کوشا باشند.

در این نوشتار، واژه «معلم» به معنای عام آن در نظر گرفته شده که همه آموزه‌دهندگان از جمله: معلمان، استادان، دبیران، مت‌سطه، استادان دانشگاه و

حوزه علمیه و دیگر مدرّسان و مربّیان و مبلغان دین مقدّس اسلام را در بر می گیرد، لذا مطالعه این کتاب (به ویژه فصل چهارم و پنجم) به همه آنان و خطباء و سخنرانان توصیه می شود.

از همه کسانی که با راهنمایی های مفید خود، در کامل شدن این نوشتار شرکت کرده اند، تشکر کرده، از مطالعه کنندگان محترم در خواست می شود که با پیشنهادهای مفید خود، در کامل شدن هر چه بیشتر این اثر گام بردارند.

این نوشتار، به منادان ملخّی است که به محضر مقدّس سلیمان کربلا، سرور سالار شهبان "ابا عبد الله الحسین" تقدیم می گردد.

خدایا، ما را عالم و عامل به اسلام و احکام توراتی آن قرار ده، مسلمانان را از شرّ دشمنان اسلام حفظ فرما، پرچم اسلام را در سراسر جهان سرفراز فرما. به همه معلّمین، مبلغین و مربّیان علم اسلامی اجرو پاداش کامل عنایت فرما. علما و مجتهدین عادل به خصوص رهبر معظم انقلاب اسلامی را از خطرات حفظ نموده، در گسترش دین مقدّس اسلام موفق فرما. حجّت دوازدهم امام زمان علیه السلام را از همه خطرات مصون داشته، از ظهورش تعجیل فرما. آمین یا ربّ العالمین.

سیزدهم رجب ۱۴۳۶ روز وادت حضرت

امیر المؤمنین، علی علیه السلام برابر یاد از دهم

اردیبهشت ۱۳۹۴ روز معلّم و شهادت معلّم

با اخلاص مرتضی مطهری رحمته الله

حوزه علمیه قم، حرم اهل بیت علیهم السلام

محمد اسماعیل نوری زنجان